

BIRLASHGAN ARAB AMIRLIGIDA BARQAROR TURIZM: EKOLOGIK YONDASHUVLAR VA YASHIL INFRATUZILMA

Ziyodullayeva Lola Saidkarimovna

i.f.n., dotsent

Otajonova Azizaxon Maqsat qizi

TDSHU magistranti

Kalit soʻzlar: BAA, barqaror turizm, ekologik yondashuvlar, yashil infratuzilma, qayta tiklanadigan energiya. This article examines the development of sustainable tourism, environmental approaches, and green infrastructure in the United Arab Emirates (UAE). The study analyzes the effectiveness of environmental initiatives, green technologies, and sustainable tourism strategies implemented in the country. The results help to shed light on the UAE's tourism sector's focus on environmental sustainability.

Annotatsiya: Ushbu maqolada Birlashgan Arab Amirliklarida (BAA) barqaror turizmning rivojlanishi, ekologik yondashuvlar va yashil infratuzilma masalalari oʻrganiladi. Tadqiqot doirasida mamlakatda amalga oshirilayotgan ekologik tashabbuslar, yashil texnologiyalar va barqaror turizm strategiyalarining samaradorligi tahlil qilinadi. Olingan natijalar BAA turizm sektorining ekologik barqarorlikka boʻlgan eʼtiborini yoritishga yordam beradi.

Keywords: UAE, sustainable tourism, environmental approaches, green infrastructure, renewable energy.

Annotation: This article examines the development of sustainable tourism, environmental approaches, and green infrastructure in the United Arab Emirates (UAE). The study analyzes the effectiveness of environmental initiatives, green technologies, and sustainable tourism strategies implemented in the country. The results help to shed light on the UAE's tourism sector's focus on environmental sustainability.

Ключевые слова: ОАЭ, устойчивый туризм, экологические подходы, зелёная инфраструктура, возобновляемая энергия.

Аннотация: В данной статье рассматривается развитие устойчивого туризма, экологических подходов и зеленой инфраструктуры в Объединенных Арабских Эмиратах (ОАЭ). В рамках исследования анализируется эффективность экологических инициатив, зеленых технологий и стратегий устойчивого туризма, реализуемых в стране. Полученные результаты помогают подчеркнуть внимание туристического сектора ОАЭ к экологической устойчивости.

Kirish: Birlashgan Arab Amirliklari (BAA) dunyoning eng yirik turizm markazlaridan biri hisoblanadi. Chunki, mamlakatning geografik joylashuvi va rivojlangan infratuzilmasi sabab ham xalqaro turizm muhim oʻrin egallaydi. Soʻnggi yillarda mamlakat ekologik barqarorlikni taʼminlash va yashil infratuzilmani rivojlantirish borasida muhim qadamlar tashlamoqda. Global iqlim oʻzgarishlari va atrof-muhitga boʻlgan taʼsirni kamaytirish maqsadida BAA hukumatining turizm sohasida ekologik yondashuvlarni qoʻllashi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu maqolada BAAda amalga oshirilayotgan ekologik tashabbuslar va yashil infratuzilma bilan bogʻliq choralar tahlil qilinadi.

Mamlakatda turizm infratuzilmasini rivojlantirish bilan bir qatorda, atrof-muhit muhofazasiga qaratilgan chora-tadbirlar ham keng miqyosda amalga oshirilmoqda. BAA hukumati yashil iqtisodiyot konsepsiyasini ilgari surib, energiya tejamkorlikka asoslangan turizm obyektlarini qurishga alohida eʼtibor qaratmoqda. Shu bilan birga, barqaror turizmni rivojlantirish maqsadida xalqaro ekologik standartlarga muvofiq loyihalar amalga oshirilmoqda. Masalan, Dubay va Abu-Dabi shaharlarida yashil energiyadan foydalanish, chiqindilarni qayta ishlash va suv resurslarini tejash boʻyicha keng qamrovli dasturlar ishlab chiqilgan.

Usul: Ushbu tadqiqotda statistik maʼlumotlarni oʻrganish usullari qoʻllanildi. BAA turizm sektorida barqaror rivojlanish boʻyicha olib borilayotgan davlat dasturlari, xalqaro tashkilotlarning hisobotlari va mahalliy ekologik loyihalar asosiy manba sifatida tahlil qilindi.

Shuningdek, mamlakatning turizm va ekologiya bo'yicha rasmiy veb-saytlari orqali e'lon qilingan ma'lumotlar o'rganildi. Bular quyidagilar:

1. Hujjatlarni tahlil qilish – BAA hukumati va xalqaro tashkilotlar tomonidan e'lon qilingan rasmiy hisobotlar va strategiyalar o'rganildi. Jumladan, UAE Government Portal, Dubai Sustainable Tourism va Masdar City kabi rasmiy saytlardagi ma'lumotlar tahlil qilindi.²⁰⁹

2. Statistik ma'lumotlarni o'rganish – BAA turizm sektoridagi ekologik yondashuvlarning iqtisodiy ta'siri va ularning natijalarini tahlil qilish maqsadida World Travel & Tourism Council (WTTC) va United Nations Environment Programme (UNEP) kabi tashkilotlarning ma'lumotlaridan foydalanildi.²¹⁰

3. Ekspert fikrlari va ilmiy maqolalar tahlili – Google Scholar, ResearchGate va ScienceDirect kabi ilmiy platformalardagi maqolalar asosida barqaror turizm bo'yicha ilg'or tadqiqotlar o'rganildi.

4. Amaliy tadqiqotlar – BAAning turizm sektorida ekologik barqarorlikni ta'minlash bo'yicha amalga oshirilgan loyihalar, jumladan, yashil mehmonxonalar, qayta tiklanadigan energiyadan foydalanish va yashil transport tizimi bo'yicha amaliy misollar tahlil qilindi.

Natijalar: Tadqiqot natijalariga ko'ra, BAAda barqaror turizmni rivojlantirish uchun bir qator ekologik tashabbuslar amalga oshirilmoqda:

1. Dubayning "Yashil Iqtisodiyot" strategiyasi – Dubay hukumati 2030-yilgacha uglerod chiqindilarini kamaytirish va ekologik barqarorlikni ta'minlash bo'yicha strategiyalarni ishlab chiqdi.

2. Masdar shahri – Abu-Dabidagi Masdar shahri butunlay qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanadigan innovatsion yashil shahar loyihasidir.

3. Ekologik mehmonxonalar – BAAda ko'plab xalqaro brendlar ekologik jihatdan barqaror mehmonxonalarni barpo etmoqda, jumladan, LEED sertifikatiga ega mehmonxonalar soni ortib bormoqda.

4. Yashil transport tizimi – Dubay metrosi, elektr va vodorod bilan ishlaydigan transport vositalari turizm sektorida ekologik toza harakatlanish imkoniyatini kengaytirmoqda.

5. Qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish – BAA quyosh energiyasi loyihalariga sarmoya kiritib, turizm obyektlarini yashil energiya bilan ta'minlamoqda.²¹¹

Muhokama: BAA hukumati barqaror turizmni rivojlantirish yo'lida muhim islohotlar amalga oshirmoqda. Masdar shahri kabi loyihalar ekologik texnologiyalarning turizmga integratsiyalashuvi namunasidir. Shuningdek, turizm obyektlarida uglerod izini kamaytirish bo'yicha strategiyalar amalga oshirilmoqda. Biroq, yuqori energiya sarfi va suv resurslarining cheklanganligi kabi muammolar mavjud bo'lib, ular kelajakda hal qilinishi lozim.

Ekologik yondashuvlar: BAA turizm sanoatini rivojlantirishda ekologik yondashuvlarni tatbiq etishda katta e'tibor bermoqda. Mamlakatda turizm inshootlarining qurilishi, tabiiy muhitga zarar bermasdan amalga oshirilishi uchun turli ekologik standartlar va me'yorlar joriy etilgan. Masalan, dunyo bo'ylab mashhur bo'lgan **Dubai** va **Abu-Dabi** kabi shaharlarda "yashil" mehmonxona va boshqa turizm infratuzilmalarining ko'payishi, energiya samaradorligi, suvni tejash va qayta tiklanuvchi energiyalardan foydalanish kabi omillarni o'z ichiga oladi.

Yashil inshootlar va ekologik toza materiallardan foydalanish, shuningdek, turizm sohasida chiqindilarni kamaytirish va qayta ishlash dasturlari BAAning turizm industriyasida barqarorlikni ta'minlashga yordam beradi. Misol uchun, Dubai shahrida "Dubai Sustainable Tourism" (DST) tashabbusi orqali, mehmonxonalar va turistik inshootlarga ekologik sertifikatlar beriladi, bu esa ekologik toza va barqaror turizmni rag'batlantiradi.

²⁰⁹ <https://masdar.ae/>

²¹⁰ <https://wtcc.org/>

²¹¹ <https://www.dewa.gov.ae/>

Yashil infratuzilma: Yashil infratuzilma turizmni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. BAAda yashil infrastrukturani yaratish uchun ko'plab yirik loyihalar amalga oshirilgan. Bu loyihalar, o'z navbatida, turizmni ekologik jihatdan barqaror qilishda muhim ahamiyat kasb etadi. Misol uchun, **Masdar City** — bu atrof-muhitga zararsiz, energiya samarali va "yashil" shahar konsepsiyasining amalga oshirilgan misoli hisoblanadi. Masdar Cityda ekologik toza transport tizimlari, quyosh energiyasidan foydalanish va chiqindilarni kamaytirish kabi ekologik infrastrukturaviy elementlar joriy qilingan.

Bundan tashqari, BAAda ko'plab ekologik transport tizimlari va piyodalar uchun xavfsiz yo'llar qurilmoqda. Elektr transport vositalarining kengayishi, velosiped yo'llarining ko'payishi va yashil zonalar tashkil etilishi, turizmni tabiiy resurslar va yashil infratuzilma bilan uyg'unlashtirishga qaratilgan.

Turizmning barqarorligi va ijtimoiy ta'sir: Barqaror turizm nafaqat ekologik, balki ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan ham muhimdir. BAAning turizm sohasida amalga oshirilgan yondashuvlar, mahalliy aholi va madaniyatni qo'llab-quvvatlashga ham qaratilgan. Mahalliy madaniyatni saqlash, an'anaviy mehnat usullari va amaliyotlarni targ'ib qilish, shuningdek, mahalliy iqtisodiyotga hissa qo'shish, barqaror turizmning ijtimoiy jihatlarini ta'minlashda muhimdir.

Shuningdek, BAAda barqaror turizmni rivojlantirishda turizmning ekologik va iqtisodiy ta'sirini o'rganish va kuzatish uchun ilg'or monitoring tizimlari ham joriy qilingan. Bu tizimlar yordamida turizm faoliyatining muhitga ta'siri va resurslardan foydalanish darajasi doimiy ravishda nazorat qilinadi.²¹²

Xulosa: BAA barqaror turizmni rivojlantirish bo'yicha innovatsion va ekologik strategiyalarni faol ravishda amalga oshirmoqda. Ekologik mehmonxonalar, yashil transport tizimlari va qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanish kabi tashabbuslar turizm sohasining kelajakdagi ekologik barqarorligiga hissa qo'shmoqda. Kelajakda BAA barqaror turizm bo'yicha global yetakchi davlatlardan biriga aylanishi kutilmoqda. Kelajakda, ekologik turizmni yanada rivojlantirish uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish muhim ahamiyatga ega:

- mahalliy hamjamiyatlarning ekologik loyihalardagi ishtirokini kengaytirish va ularni barqaror turizm dasturlariga jalb etish.

- qayta tiklanadigan energiya manbalariga sarmoyalarni oshirish va yashil energiya ishlatilishini yanada kengaytirish.

- sayyohlar uchun ekologik ongini oshirishga yo'naltirilgan dasturlarni joriy etish va ekologik sertifikatlash tizimlarini takomillashtirish.

- transport infratuzilmasini yanada ekologik jihatdan xavfsizroq qilish va jamoat transportidan foydalanishni rag'batlantirish.

- ilg'or texnologiyalar, jumladan, sun'iy intellekt va IoT texnologiyalaridan foydalanish orqali atrof-muhit monitoringini yaxshilash mumkinligi ko'zda tutilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Gössling, S. (2018). Sustainable tourism: A global perspective. Routledge.
2. Hall, C. M., & Lew, A. A. (2009). Understanding and managing tourism impacts: An integrated approach. Routledge.
3. UNEP (2020). Sustainability and tourism: Best practices and strategies. United Nations Environment Programme.
4. WTTC (2021). Global sustainable tourism trends and policies. World Travel & Tourism Council.

²¹² **Dubai Sustainable Tourism (DST) Program** - Dubai shahrida ekologik turizmni rivojlantirishga bag'ishlangan rasmiy sayti. <https://dst.det.gov.ae/>